

Barndommens bog

Af Hugo Hørlych Karlsen

Åen

Som dreng legede jeg ved åen.

Den var bred, dyb, medrivende og farefuldt sejlbare. Den kom fra de ukendte lande på den anden side af skovene, dukkede op mellem træernes stammer, udhængende grene og rislende blade, sydede omkring deres blotlagte rødder ved foden af brinken, lå for vores fødder og strømmede i et dragende sug ned mod slusernes brus, før den flød ud i havet og omsluttede hele den runde kugle, som vi af en eller anden grund allerede vidste, at vi befandt os på – vi, de vidende små, nogle som jeg kun godt tre år gamle, andre ældre og større i krop, kraft og stemmeføring.

Her gav vi os skjult for voksenblikke hen til livets leg med døden. Eller dødens leg med livet. På små flådeagtige fartøjer sejlede vi fra bred til bred i en skrå bue, ført hurtigt, uimodståeligt og mavekriblende af sted mod slusernes drøn og hvide fråde fra faldende vandmasser ud gennem de åbne porte i de sorte bræddevægge.

Om vinteren spring fra bredden ud på forbisejlende isflager – og så balancens umulighed, iskulden, vandet og luften, de følelsesløse hænder, og angstens ild i hjertet – en udhængende gren, grebet om den en svien i næven, og man fik sig slynget op på den isglatte bred, ledsaget af sært nære og forunderligt fjerne stemmer og skrig fra de andre børn. Tænderhakkende af kulde havde man nu sit på det tørre, så længe legen varede – til man kom hjem og fingrene i varmen tøede op med en smertefuld priglen.

Kirken

Som dreng tog de mig med i kirke.

Som nedsunket under byens huse og gader lå den på skråningen ned mod åen, omgivet af grønne plæner og højtstræbende træer med sommersus i bladene. Som glitrende sølv strømmede åen forbi nede bag tysthedens bygning – her hvor man trådte stille ind, sad stille, lyttede til orgelbrus, lyttede til sangen, lyttede til talen fra en sortklædt mand, der stod med ryggen til åen og sendte sin stemme ud i det hvælvede rum over de tavse siddende – og jeg gled ned fra bænken med mors hånd hvilende på min treårige skulder, trådte ud i midtergangen og gik op gennem kirken mellem de fyldte stolerader. Foran mig rejste sig trin på trin i hele kirkerummets bredde. Præstens stemme rungede gennem rummet, som han stod hævet op under loftet ude ved siden af den brede, høje trappe.

Og jeg kravlede op ad den trin efter trin, til jeg nåede det næstøverste. Og her satte jeg mig og så ud over rummet, ud over hoved ved hoved, skulder ved skulder, sad stille, sad lyttende, sad og så – til gudstjenesten var forbi, og far i opbrudsskramlernerne gik imod strømmen og op til mig, tog mig i hånden og førte mig mod udgangen.

Hvad jeg tænkte, hvad jeg følte, ved jeg ikke – for som jeg fortæller det her, gengiver jeg blot, hvad jeg selv er blevet fortalt. Jeg husker det ikke som hukommelse. Og er der en erindring, er jeg ikke i stand til at skelne mellem, hvad jeg erindrer, og hvad der er billeddannelser efter det, som andre har fortalt mig.

Men sådan voksede jeg op i den kristne kirke i en familie, der var del af menigheden og som selv holdt religiøse komsammener i hjemmet med sang og spil.

Sangen

Som dreng sang de mig i søvn med kristendommens sange.

“Op al den ting ...”

Jeg lukkede mine øjne, jeg lyttede til deres vejrtrækning, jeg mærkede dynen blive puffet ned omkring mig, og jeg mærkede mørket komme, stilheden, der under alt, hvad der er til, løsner kroppen og sender sindet ind i søvnen.

Spejderen

Som dreng var jeg spejder i et kristent spejderkorps.

Uanset hvor vi flyttede hen – og vi flyttede tre gange, mens jeg var barn – førte de mig ind i det kristne spejderkorps i byen.

De små rum under kirkerne med deres lugt af træ og læder fra vores husflidsarbejder på spejderaftenerne videde sig gang på gang ud til naturens åbne rum i skov og over åbne marker, når vi var på tur – troppen alene eller landsdækkende træf.

Sangene klang i små kirkerum og i naturens store rum, prædikerne lød, natteløbene kaldte gennem mørke skove.

Gennem hele min barndom og ungdom lød her som der: “Vi takker dig Gud”.

Stemmen

Som dreng rykkede jeg med til en anden by.

Enegang ud i nye – og dog de samme – lunde, skove, søer og marker, der strakte sig mod det uendelige, man allerede den gang vidste, man var kommet fra.

Og en dag de høje, røde mure, der lukkede sig omkring ens seksårige krop og pressede øjnene ind i hovedet som stenene, der i feberdrømme gled ud af væggen og masede sig ned i ens hals. Her, omsluttet af disse mure fandtes kun et åbent rum i retning opad. Himlen.

Bag bygningernes massive mure fandtes det ukendte intet, der var lukning. Og der blev man lukket inde sammen med de andre fremmede børn, som man nok engang havde set andre steder i byen og omegnen, eller leget med fra morgen til aften, men som nu stod ligeså tinsoldatagtigt som en selv i det, der kaldtes skole.

Skønt jeg selv var der, gik det aldrig op for mig, hvad der foregik derinde bag de høje, røde massive mure i de firkantede rum med hårde gulve, hårde vægge, hårde stole, hårde borde, hårde genklange og en uvirkelig form for ubevægelighed, man skulle sidde stille i, mens en voksen person stod oppe foran, og man så munden bevæge sig på vedkommende, men aldrig nogen sinde hørte et ord. Nok lyde, nok tale, men ikke ord eller mening, for alt var tømt for andet end fastlåst sidden fast i noget, man ikke vidste, hvad var, men som man skulle.

Det eneste levende var det liv, der ikke var – her. Lyset ude bag de store ruder – for det var, som om lyset aldrig kom ind i rummet, men desto mere strålede derude. Selv på de mest grå og triste sluddage simrede det derude og kaldte – for gennem ruderne så man ud over markerne og vidste fra hver eneste sansning, der var gået gennem en, at kom man først derud igen, så dukkede også lundene, skovene, søerne frem, og man kunne igen strække sig ind i det uendelige, der lå derude, og dybest herinde.

Indtil en dag – stemmen.

Hvor hun kom fra, og hvorfor og hvordan ved jeg ikke. Men uforberedt var det en fremmed kvinde, der stod oppe foran i det hårde, firkantede, tomme rum, tømt for ord som mening. Som ellers vidste jeg ikke, hvad der foregik, ud over at jeg sad, og andet måtte jeg ikke.

Men så strømmede en klar, rund tone ud af hendes mund, fyldte det tomme rum og løftede mig ind i en uendelighed, jeg ellers kun havde kendt ude under den åbne himmel.

Med dette uendelighedens rum i mig sad jeg uforstående videre i de firkantede rum med øjnene ude i det kaldende lys over åbne marker, til en dag –

Vi havde dansk og læsning. Jeg havde som altid slået bogen op foran mig, som jeg så de andre gjorde det, men derudover vidste jeg ikke, hvad der foregik. Så lød mit navn med en særegen hård og præcis klang, der gik igennem til mig, og jeg hørte, at der blev sagt, om jeg ville læse op?

Mine øjne for fra lysets rum udenfor og ned på bogsiden. Min sidekammerat bladrede i skjul for læreren min bog om på den rigtige side og plantede sin pegefingre, hvor de var kommet til. Jeg så ned på siden – og begyndte at læse højt.

Jeg læste og læste.

Min stemme fyldte rummet, klang tilbage til mig selv, til lærerens stemme igen lød og også denne gang gik igennem til mig med mening: "Ja, det var fint, tak, og så kan Peter læse videre."

Langt borte hørte jeg Peter læse op, mens mine øjne igen gled ud i lyset og hen over markerne til de silhuetagtige træer i horisonten.

Jeg kunne læse. Det havde jeg ikke vidst, at jeg kunne. Ikke anet, hvad det var. Men jeg havde lige gjort det. Og det har jeg gjort siden.

Bogen

Som dreng flyttede jeg med til endnu en anden by.

En by langt længere væk. Den største af dem alle i dette land.

Og jeg sad på en bænk og var ti år. Min mor og min far var gået på hvert deres arbejde. Jeg skulle begynde i en ny skole. Men ikke i dag.

Så jeg sad midt i en minimal park på Amager for foden af den karre, vi var flyttet ind i, og som havde svalegang.

Det var det eneste, der forbandt mig med det barndommens land, jeg nu havde forladt. Svalerne. Svalegang.

Svalerne i brinkerne, når jeg cyklede ud gennem lunde, skove, marker og forbi søerne i det forladte land. Disse prikker, der sad som punktummer på en gren, en mur, en skrænt og så i flugt blev til en streg i luften.

Svalegang. En gang for svaler.

Men jeg så ingen svaler. Alt var væk. Væk var uendelighedens land, væk var de kendte stemmer fra drenge og piger i kram og krig.

Tilbage var kun de voksnes hjertekårne og smertebårne liv i en stor, afmægtig kærligheds blinde gyder. Man måtte passe på dem. Disse hver for sig så vidunderlige og i arbejds-, menigheds- og familiesammenhæng så berettiget værdsatte mennesker.

Omkring mig fremmede gader, fremmed støj fra ustandselig trafik, fremmede stemmer, fremmede karreer, der rejste deres høje, røde og gule og grå mure.

Jeg sad på en bænk. Den var uden ryglæn. Jeg rejste mig og gik langsomt op i den nye lejlighed, rev nogle stykker hvidt toiletpapir af toiletrullen, klippede dem til små stykker på en tændstikæskes størrelse, fandt et rødt stykke papir og klippede et stykke i samme størrelse.

Jeg lavede en lille bog med disse hvide sider og det røde omslag. Jeg syede den sammen i ryggen med sort kinesertråd. Så gik jeg ned i parken igen. Den minimale park. Her sad jeg med bogen i det røde omslag i hånden.

Jeg så ikke i den. Det behøvede jeg ikke. Der stod jo ikke noget i den. Og netop derfor indeholdt den alt, hele mit liv, alt det, der havde været og som nu var forbi, levede i denne bog. Så jeg havde intet mistet. Alt havde jeg fået. Og alt hvad jeg har skrevet og skriver er denne bog, som aldrig kan skrives tom.

Troen

Som dreng voksede jeg op i en troens verden.

Og jeg har aldrig selv troet, hverken som barn eller voksen. Mine nærmeste og fjerneste bekendte troede på noget, som jeg mærkede ikke eksisterede. Og sådan må jeg virkelig udtrykke det – og må det den dag i dag – "som jeg mærker ikke eksisterer" – og så med denne væsentlige tilføjelse: "– ikke for min oplevelse."

Jeg mærkede, at de andre troede på noget, som ikke eksisterede for min oplevelse.

Og det har altid været ganske enkelt. Alle mennesker er jo forskellige – forskellig højde og drøjde, forskellig hår- og øjenfarve, forskellig stemme, forskellige interesser, forskellige evner. Alt er forskelligt.

Der var aldrig for mig større forskel på, om et menneske troede på Gud, hvad jeg ikke gjorde, eller om et menneske kom fra en gade eller et land, som jeg ikke boede i. Vi kunne være sammen ligegodt for det.

Troen og Gud var noget, de andre gerne kunne have – og gerne kan have – for mig. Jeg skænkede det aldrig en tanke. For uanset hvor vi kom fra, hvordan vi så ud, eller hvad vi troede eller ikke troede på, så mødtes vi i samvær, i samtale, i gøremål, i brug af stemme, krop, sind og sanser – der var arbejde, der var natur, der var projekter. Og aldrig mødte jeg noget eller nogen, der krænkede eller søgte at

ugyldiggøre min måde at være til på, ligesom jeg aldrig tænkte på at skulle krænke eller søge at ugyldiggøre andres måde at være til på.

Da alle mine skolekammerater begyndte at gå til konfirmationsforberedelse, gik jeg ikke med. Jeg blev ikke konfirmeret. Jeg kunne jo ikke gå konfessionelt ind i noget, jeg ikke troede på. Og der var intet oprør, intet opgør, intet udenfor. Intet udestående.

Det var blot sådan, at jeg ikke gik med på dét konfessionelle niveau, fordi jeg ikke troede.

Og det blev enkelt og ligetil accepteret af alle.

Korset

Som ung var jeg nu blevet de tredive.

I dette livshistoriske overgangssted var jeg lige kommet ned fra Oliebjerget og Getsemane have, hvor jeg havde tilbragt morgenen, og stod nu blændet af lyset i Jerusalems gamle bydel, druknet i sorgen og smerten over det lidende Palæstina, hvis nyere historie med fordrivelser, krig og besættelse jeg ad uforudsete veje var blevet ledt ind på at beskæftige mig med.

Og jeg gik ind i en palæstinensisk forretning for at se på bluser, jeg kunne købe med hjem til mine børn. Jeg husker ikke optakten i samtalen til det afgørende ord, men pludselig sagde ekspeditricen:

“Men De er jo dog et godt og religiøst menneske, der tror på Gud, kan jeg se.”

Og hun så på og nikkede mod det krucifiks, jeg havde hængende i en kæde omkring halsen, synligt ved den åbentstående skjorte.

“Religiøs forstået som at jeg tror på en Gud, det er jeg godt nok ikke,” måtte jeg tilstå.

“Ikke – men korset bærer De da?”

“Jeg er vokset op i en kristen familie. Mine forældre tror. Min mor har altid haft Jesus på korset hængende over sin seng. Dette kors er vel i mit indre sindbillede på min families og især på min mors værdier – det der er bærende for hende. Hendes liv har ikke været let. For hende har Jesus påtaget sig lidelse på en måde, så hun genkender sin egen i hans og finder lindring. Og hun er overbevist om, at han venter på hende og tager imod hende, når hun dør.”

“Åh, så De bærer korset for Deres moders skyld?”

“Nej, det behøves ikke – og jeg kan ikke forklare det. Men eksistentielt drejer det sig sikkert om, at det er kristne, gudstroende mennesker, der har givet mig livet, og som jeg er vokset op med, og de har givet mig grundlaget for at udvikle de muligheder, der er mine – så jeg må og kan også acceptere det grundlag, de har – og det ligger i korsets tegn. Nå, æstetisk set” – smilede jeg – “er korset på flere måder jo også et smukt tegn i sig selv, og som sådan eksisterede det jo også før Kristus, så ...”

Retninger og pejlemærker

Der findes vel næppe den tro, ideologi, kultur eller tradition, som ikke er blevet brugt – vel rettere misbrugt – som begrundelse for overgreb.

Kommunisme der blev voldelig stalinisme og maoisme, liberalisme der blev voldelig kolonialisme, nationalisme der blev voldelig nazisme, jødedom der blev voldelig zionisme, islam der blev voldelig jihad, kristendom der blev voldelige korstog – før som nu.

Og dog er der kommunister der er anti-stalinister og anti-maoister, liberalister der er anti-kolonialister, nationalister der er anti-nazister, jøder der er anti-zionister, muhamedanere der er imod voldelig jahid, kristne der er imod tidligere og nuværende krigskorstog.

Enhver form for tro, ideologi, kultur eller tradition synes at kunne udarte til grundlag for eller undskyldning for voldsmagt. Og mange synes i ligeså høj grad at kunne styrke mennesker mod at blive del af en voldsmagt.

Forståelsen

Mit liv har altid været og er fyldt med troende mennesker – min kristne familie, mine bekendte fra forskellige kristne trosretninger, mine palæstinensiske venner, hvoraf nogle er muhamedanere, andre kristne, mine israelsk jødiske venner, mine venner der er katolikker og dem der er buddhister – og tværs gennem alle nationaliteter så også dem, der er ateister eller agnostikere.

Og det fylder så godt som intet i mit liv i det mellem menneskelige område, hvad folk tror eller ikke tror på.

Uanset hvad et menneske tror eller ikke tror på, så er det eneste afgørende jo i bund og grund, hvad det er for et menneske.

-- * --

Ovenstående er fra:

En bog om kristendommens rødder og om, hvorfor det netop var kristendommen, Konstantin den Store åbnede vejen for som statsreligion kort efter år 300.

En kulturhistorisk analyse centreret omkring Konstantin den Store og hans tid og afsluttende med et personligt essay af hver af de to forfattere, der sammen har skrevet bogen.

Ovenstående er Hugo Hørlych Karlsens essay, der afslutter bogen.

Mere om bogen her:

<http://nordosten.dk/solgudenogkristus.html>